

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในระดัประถมศึกษาคือ เป็นหัวใจของการศึกษาของชาติ เพราะเป็นการวางพื้นฐานให้กับเยาวชน เปรียบเสมือนการสร้างบ้าน ถ้าผู้สร้างไม่วางเสาเข็มให้กับบ้านเป็นอย่างดีแล้ว เชื่อว่าบ้านนั้นอาจทรุดหรือพังครืนลงมาได้ (สมิตา บุญวาส 2525 : 66)

การวางพื้นฐานให้กับเยาวชนของชาติ มีหน่วยปฏิบัติการที่สำคัญคือ โรงเรียนประถมศึกษา ดิลก บุญเรืองรอด (2525 : 42) โลกดลารถึงงานของโรงเรียนประถมศึกษาวา " เป็นงานที่โชหลักสุตร เป็นจุดเริ่มตนของกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้บุคคลเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ " ดังนั้นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องสนใจในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานบริหารวิชาการให้มากกว่างานบริหารด้านอื่น ๆ เช่นงานธุรการ งานอาคารสถานที่ เพราะเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้สมบูรณ์ตามที่สังคมหรือชาติต้องการ ดังระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติพหุศักราช 2520 และสิ่งที่จะช่วยพัฒนาคนได้คือวิทยากรต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ไปเพื่อพัฒนาสติปัญญาให้เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น สามารถนำความรู้หรือวิทยากรต่าง ๆ ไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เกี่ยวกับความคิดนี้ ภิญไธ สาร (2519 : 241) โลกดลารไวสอดถกลงกับ แวน มิลเลอร์ (Miller 1969 :175) ว่า " การบริหารวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน "

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าเทคโนโลยีทางการศึกษานั้น มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเทคโนโลยีทางการศึกษาคือ การนำเอาวัสดุทัศนวิสัย อุปกรณ์และกิจกรรมสื่อทัศนต่าง ๆ ซึ่งเป็นสื่อทางการศึกษา เขามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน อันจะทำให้งานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งแต่ก่อนเป็นการเรียนโดยการท่องจำเท่านั้นดีขึ้น (สมิตา บุญวาส 2525 : 67) สื่อการสอนจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และยิ่งนับวัน

สื่อการสอนก็จะยิ่งมีความสำคัญ เป็นทวีคูณ เนื่องจากการพัฒนาทางด้านการศึกษาของประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เป็นการเร่งพัฒนาทางปริมาณมากกว่าการพัฒนาทางคุณภาพ คือมีการเพิ่มงบประมาณ เพิ่มอัตราค่าจ้างครู สร้างอาคารสถานที่เพิ่มมากขึ้น จนถึงปัจจุบันปีการศึกษา 2525 มีอัตราครูต่อนักเรียนเพียง 1 : 21 เท่านั้น แต่ปรากฏว่าคุณภาพของการเรียนอยู่ในระดับต่ำ (อนุมัติ อิศรคำ เนิศ 2526 : 25 - 26) ดังนั้นจึง เป็นภาระของครูที่จะต้องเพิ่มความรับผิดชอบในการหาวิธีการต่าง ๆ มาใช้ใหม่มากขึ้น เช่นการนำสื่อการสอน เขามาช่วยประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเพื่อให้คุณภาพของการศึกษาคืบ

ในส่วนของผู้บริหารโรงเรียนก็เป็นหน้าที่ที่ต้องให้การสนับสนุน ส่งเสริม และจัดหาสื่อการสอนมาให้ครูได้ใช้อย่างเพียงพอ ตลอดจนควบคุมการใช้จ่ายและการบำรุงรักษาให้ใช้ไครนานที่สุดและเกิดผลดีมีประโยชน์คุ้มค่า แต่อย่างไรก็ตามในด้านการจัดหาสื่อการสอน ผู้บริหารมักจะพบข้อจำกัดที่สำคัญคือข้อจำกัดทางด้านการเงิน กิลด บุญเรืองรอด (2521 : 42 - 48) โคซี่ไทเห็นว่า " ถ้าต้องการพัฒนาหลักสูตรให้ละเอียดอ่อนพอ จะพบกับปัญหาในเรื่องสื่อการสอน เพราะ เป็นเรื่องที่สัมพันธ์โดยตรงกับงบประมาณ " ซึ่งจะเห็นได้ว่า การพัฒนาสื่อการสอนต่างจากการพัฒนาทางด้านอื่น ๆ เช่นอาคารสถานที่ซึ่ง เป็นสิ่งคงทน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปอย่างไรอาคารสถานที่ก็ยังคง เป็นองค์ประกอบเดิมได้ และคงพร้อมสำหรับการวางแผนใหม่ แต่องค์ประกอบที่มีปัญหาคือสื่อการสอน เพราะจะต้องเปลี่ยนไปและจะเปลี่ยนไปไครมากน้อยเท่าไครยอมขึ้นอยู่กับงบประมาณด้วย

สำหรับการจัดงบประมาณทางด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานครนั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของสำนักการศึกษา ที่จะจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนในสังกัด โดยพิจารณาจากคำแนะนำเสนอของกองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กองโรงเรียน กองวิชาการ กองการเจ้าหน้าที่ สำนักเลขานุการ หลังจากนั้นก็จะจัดสรรงบประมาณออกเป็น 3 หมวดได้แก่ งบประมาณหมวดวัสดุทั่วไป งบประมาณหมวดวัสดุการสอบและงบประมาณหมวดค่าใช้สอย ซึ่งงบประมาณทั้ง 3 หมวดนี้จะเป็นงบประมาณประจำปีของโรงเรียนประถมศึกษา นอกจากนี้โรงเรียนอาจมีรายได้อีกประเภทหนึ่งที่เรียกว่าเงินบำรุงการศึกษา ซึ่งไครมาจากค่าธรรมเนียมของโรงเรียนเอง เช่นการขายเครื่องเขียนแบบเรียน การออกฐานจัดขายผลงาน

ของนักเรียน หรือการจ้างงานต่าง ๆ เพื่อหารายได้ หรือมีผู้บริจาค ฯลฯ ทั้งนี้ โรงเรียนจะไ้เงินมา 2 ทางคือ ทางแรกจากงบประมาณประจำปี และทางที่สองจากเงินบำรุงการศึกษา

สำหรับสื่อการสอนนั้นโรงเรียนจะไ้มา 3 ทางคือสื่อการสอนสื่อสำเร็จรูปที่ทางสำนักการศึกษาจัดมาให้ประจำปี สื่อการสอนที่มีผู้บริจาคให้กับโรงเรียน เช่น เทปบันทึกเสียง หนังสือ ฯลฯ และสื่อการสอนที่ทางโรงเรียนจัดซื้อหรือผลิตขึ้นใช้เอง โดยผู้บริหารจะไ้เงินงบประมาณประจำปีในส่วนของงบประมาณหมวดวัสดุทั่วไปและจากเงินบำรุงการศึกษาจัดซื้อ ไม่สามารถไ้งบประมาณในส่วนของหมวดวัสดุการสอนและหมวดค่าใช้สอยได้ เพราะจะเป็นการไ้เงินผิดประเภท ความชอบบัญชีกรุงเทพมหานคร เรื่องงบประมาณประจำปีพุทธศักราช 2524 ว่าควยสำนักการศึกษา (สำนักการศึกษา 2524 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ดังนั้นจึง เป็นภาระหนักของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องพิจารณาว่า ทำอย่างไรจึงจะไ้งบประมาณที่มีอยู่จำกัดในการจัดซื้อสื่อการสอนให้ไ้เหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและตรงกับความต้องการของครูสอนมากที่สุด

ในเรื่องสื่อการสอนนี้ แจ่มจันทร์ ปรีชาวนิชย์ (2524) ไ้ทำการวิจัยในเรื่องปัญหาและความต้องการสื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ในการไ้หลักสุตรพุทธศักราช 2521 พบว่าปัญหาประการหนึ่งคือ โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนสื่อการสอนที่ไ้ไ้เหมาะสมและต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการจัดบริการสื่อการสอน โดยควรจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการสอนขึ้นในโรงเรียน

สุคนธ์ ศัพพงษ์ (2507) ไ้ทำการวิจัยในเรื่องปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนของโรงเรียนราษฎร์ในปีการศึกษา 2507 และพบว่าผู้บริหารไม่สามารถจัดหาสื่อการสอนที่จำเป็นสำหรับประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียนให้พอกับความต้องการของครูไ้ไ้ และผู้บริหารไม่ไ้ไ้รับความร่วมมือจากประชาชน และจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสื่อการสอน

สำหรับสื่อการสอนขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษานั้น ชวัญใจ คงทรัพย์ (2524) ไ้ทำการวิจัยในเขตการศึกษา 12 และจากผลการวิจัยทำให้ไ้รายการ

สื่อการสอนขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอน
 ความต้องการของครูสอน โดยแยกตามกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 คือ กลุ่มทักษะ
 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มภาระงาน
 พื้นฐานอาชีพ พร้อมทั้งราคาสื่อการสอนแต่ละชนิดโดยประมาณ

จากผลการศึกษาปัญหาและความต้องการสื่อการสอนของครูประถมศึกษา
 และการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในเรื่องอุปกรณ์การสอน รวมทั้งการศึกษา
 รายการสื่อการสอนขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา ดังที่กล่าวมาแล้ว อีกทั้ง
 ขอบจำกัดทางค่างบประมาณของโรงเรียนประถมศึกษา ที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณ
 ที่มีจำกัดให้คุ้มค่าที่สุด จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษา
 เพื่อสำรวจความสอดคล้องระหว่างการใช้งบประมาณจัดซื้อสื่อการสอนของบริหาร
 กับความต้องการสื่อการสอนของครูสอน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนา
 การจัดบริการทางค่านสื่อการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบคุณภาพของเด็กส่วนที่ยากจนและมีปัญหามาก ให้เป็น
 เด็กที่มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เช่นโรงเรียนประถมศึกษา
 ในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อันจะเป็นทางหนึ่งในการพัฒนา
 ประเทศและเป็นการวางพื้นฐานให้กับเยาวชนของชาติ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มี
 ประสิทธิภาพเปรียบเสมือนเสาเข็มที่มั่นคงของบ้านต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการใช้งบประมาณจัดซื้อสื่อการสอนของ
 ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ กับความต้องการสื่อการสอนของครู ในโรงเรียน
 ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

สมมุติฐานของการวิจัย

การใช้งบประมาณจัดซื้อสื่อการสอนของผู้บริหารไม่สอดคล้องกับ
 ความต้องการสื่อการสอนของครู

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานคร เท่านั้น
2. การวิจัยนี้ทำเฉพาะรายการสื่อการสอนที่ต้องจัดซื้อควมงบการซื้อของปีการศึกษา 2525 เท่านั้น

ขอตกลงเบื้องต้น

1. สื่อการสอนที่ระบุในแบบสอบถาม เป็นสื่อการสอนที่ต้องใช้งบประมาณจัดซื้อทั้งสิ้น ไม่รวมสื่อการสอนที่ครูหรือนักเรียนจัดทำขึ้น
2. แบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สามารถวัดการใช้งบประมาณของผู้บริหารและความต้องการของครูได้ เนื่องจากผ่านขั้นตอนการทดลองและการใช้อย่างมีระบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสื่อการสอนและงบประมาณของโรงเรียนประถมศึกษา นำความรู้ที่ได้นำมาสร้างแบบสอบถาม 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้งบประมาณจัดซื้อสื่อการสอน และแบบสอบถามครู เกี่ยวกับความต้องการสื่อการสอน นำแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับให้อาจารย์ที่ปรึกษาและคุณทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน ตรวจสอบและขอปรับปรุงแก้ไขเพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถามกับโรงเรียนที่คล้ายคลึงอย่างประชากร 3 โรงเรียน นำแบบสอบถามนำวิเคราะห์ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (∞ Coefficient) ได้ค่าความเที่ยง .7883

นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้กับตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารทุกระดับ 117 คน และครูหัวหน้าสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อีก 107 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างรายชื่อโรงเรียนด้วยวิธีสุ่มแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) และสุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูด้วยวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ มีชัฒิมเลขคณิต (Mean)
 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และไคสแควร์
 (Chi-Square Test)

คำจำกัดความ

1. สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ ที่ต้องใช้งบประมาณจัดซื้อ
2. ครู หมายถึง ครูที่ผ่านการอบรมการไหลหลักสูตรประถมศึกษา
 พุทธศักราช 2521 และเป็นครูหัวหน้าสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะเป็นผู้
 ใ้รับการพิจารณาแล้วว่าเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เป็น
 ตัวอย่างใหญ่ในสายใด
3. ผู้บริหาร หมายถึง ศึกษาเขต ศึกษาพิเศษ ผู้นำหน่วยนั้ชักรรม
 และสื่อการสอน เจ้าหน้าที่กองวิชาการ เจ้าหน้าที่กองคลังสำนักการศึกษา
 ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
4. ความสอดคล้อง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้งบประมาณ
 จัดซื้อสื่อการสอนของผู้บริหารทุกระดับกับความตองการสื่อการสอนของครู
5. การใช้งบประมาณของผู้บริหาร หมายถึง
 - ก. การที่ผู้บริหารนำเงินงบประมาณประจำปีหมวดวัสดุทั่วไป
 มาจัดแบ่งออกเพื่อตั้ง เป็นงบประมาณสำหรับใช้จัดซื้อสื่อการสอน
 - ข. การที่ผู้บริหารจัดหาเงินนอกเหนือจากงบประมาณชวงทาง
 ราชการมาตั้ง เป็นงบสำหรับใช้จัดซื้อสื่อการสอน
6. สภาพถือครองสื่อการสอน หมายถึง สถานภาพในการ เป็นเจ้าของ
 สื่อการสอนว่ามีอยู่ในครอบครอง หรือไม่มีอยู่ในครอบครอง ของโรงเรียน
 ประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
7. รัะกัษ์ความซ้ำกันองการจัดซื้อของผู้บริหาร หมายถึง รัะกัษ์ที่ผู้บริหารใช้
 งบประมาณจัดซื้อสื่อการสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางให้ครูสำรวจได้ว่า รายการสื่อการสอนใดเป็นประโยชน์และครูมีความต้องการมาก เพื่อเสนอให้ผู้บริหารจัดซื้อบริการได้ถูกต้อง
2. เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารที่จะใช้งบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอนได้อย่างเหมาะสมและตรงกับความต้องการของครู
3. เป็นข้อมูลสำหรับศูนย์นวัตกรรมและสื่อการสอน ของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่จะจัดทำสื่อการสอนสำเร็จรูปส่งให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย